

Vredništvo

na Travniki št. 277. l. nadstr. (eno
skrbni tedi se razpošiljanje lista).

Prispevajo se na plačilo vsakodnevno
izročajo tedi v neslovenskem jeziku.

Plača se za vsako nalisto vrsto 5
sold, če se izsušilo samo enkrat na-
lisan, če dvakrat, 8 sold, če trikrat,
10 s. v. a. — Povrh tega še vsak
krat 30 s. za štompelj.

OPREDELBA

za domače, slovenske in občne potrebe.

V Gorici, v petek 12. junija 1868.

Izhaja vsak petek.

Velja po pošti pošiljana za celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 60 s., za
četrť leta 80 s. Kdor sam pošlje po-
stijo, plača za celo leto samo 2 g. 40
s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s.
Naredilna plama in reklamacije naj
se pošiljajo vredništvu.

Posamni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici K. Šchar-jevi na Travniki
ku po 5 soldov.

Pred našim pragom.

I.

Ko so bile zadnje dni lanskoga leta glavno držav-
ne postave potrjene in razglašene, ko smo bili dobili
novo, ustavno, parlamentarno ministerstvo; bila je „Do-
movina“ prva, ki se je „predržnila“ v novem „prisil-
ljenem“ stanu od lanskoga leta som razrušeni sloven-
ski politiki lučco prižgati, ter pokazati jej zgrešeno
pravo stezo ali vsaj stezo proti pravi poti. Zastavili
smo bili tri vprašanja: ali čemo, namreč, kujati se, ali
vpirati se tiho in trpivo, ali ustanoviti si kak „modus
vivendi“? Razkazavši z razlogi, da nam ne kaže ni ku-
jati niti vpirati se, ker bi bilo to neugodno, nepolitično
in nezdavno, ali celo nevarno in pogubno, rekli smo na
zadnje, da bi bilo nar boljše fakta priznati, razmere,
kakoršne so, sprejeti, ter z dognano rečjo računiti, naj
nam je za zdaj po volji, ali ne. Naše mnouje je todaj
takrat bilo: Ustanovimo si kakšen „modus vivendi“,
ter smo mu tudi neke pogoje in nek načrt ravnanja za
podlago podložili. Izrekli smo te svoje misli v 2. leto-
šnjem listu „Dóm.“ od 10. januarja. —

Od tistih mal je preteklo 5 mesecov; glavnim
državnim postavam so se zdaj še tri verske pridružile,
in že zopet se nam ponuja prilika, prašati: Sloveni!
kje smo? kaj delamo? smo se li že zbrali? smo se
novemu stanu reči nasproti že na pravo mesto vstopili,
ali ne? — Odgovor vsem tem vprašanjem najdemo, ako
se ozremo za en hip nazaj in pregledamo, kaj in ka-
ko se je v preteklem polletju na narodno-politiškem
našem polji oralo in sejalo. Časniki, kateri pred našim
pragom pometajo, se z našimi rečmi pečajo, začeli so
tudi novi stan reči presojsati, toda, kakor že lani pred
glavnimi postavami, vrtelo se je v dotičnih razpravah
vse le krog dozdevno napačne politike naših drž. po-
slancev, in sosebno Svetčeve. Svetec, poprej ljubljence
in steber narodov, Svetec enfant terrible naših nasprot-

nikov, postal je izdajavec — in ne le narodu slovenskega,
marveč — Avstrije; kajti delalo se je z njim tako, kakor
da bi bil — ne Kraljičin Gradec, ne baron Beust, ne sila
— ampak prav on, on sam razvpiiti in pogubonosni (!)
dualizem naredil, in narod naš Molohu oislajtanskega
liberalizma žrtvoval. Ovet političkih filozofov, se je lo-
til prav cou amore to sladke tvarine, in udri ga! udri
ga! in ni bilo družega ko udri ga! — vse pa, se ve da,
„objektivno,“ (kajti ob enem se je temeljito obravna-
vala theoria o objektivni kritiki). Vršilo se je to gra-
janje in očitanje, zabavljanje in zajedanje prav po vseh
sekiricah dobro uravunano „mačje godbe.“ Ta sprogo-
vori Svetec v „Novicah.“ (Gorje vam „Nevicod“! da
ste pregnanemu gobovemu možu, stokrat in effigie obe-
šnemu narodnemu odpadniku (!) vašo predalo odpre; te-
ga vam „narod“ nikdar ne odpusti!) Jasna, temeljita,
brezstrastna Svetčeva opravičba je vsacemu brezstrast-
nemu, nepristranskemu čitatelju dobro djala, k vočasu
se mu je čitajočemu nallil včasih zdihljaj: ~~svetec~~, da
je tako; samo zagriznjenih stekličev — kakor jih je nek-
do imenoval — ni ukrotila. Podreči mu niso mogli sicer
ni onega razloga, ali toliko „objektivnejše“ so „Luko
Svetca“ mlatili, in to brez mere tako dolgo, dokler ni
začelo menda že njim samim to vedno prežvekovanje
podgrto jedi presedati. — Konec predolge gonjbe je
zapečatila uní dan-le obravnava o znani Svetčevi tož-
bi na Dunaji. Izid njen je pomenljiv žark, ki je globo-
ko segel ter dobro posvetil temne kote neke sorte po-
litike. —

Kaj si je neki mislil g. Svetec ves čas, ko je
tako strašno grmelo in tako debela toča na-nj padala?
Kdo ve? Gotovo je pa, da, če je resničen in tolaživen
nemški pregovor: Es ist das Schlechteste nicht, woran
die Wespen saugen, mora še tolaživnejša biti resnica,
da ni naj slabše to, iz česar dušno hrano srebajo — ne
ose — temuč glasoviti zvončarji narodovi. Za tako tolaž-
bo pa je Svetecu lahko marsikdo zaviden!

Podlistek.

Zvezdar.

(Poleg nemškega poslovenil-sl-)

(Dalje).

Zdaj je prišla trdo stopaje Muza na vrsto, pri-
klonila se je prav okorno in z debelim glasom, kakor
da bi iz kravjega grla vrel, spregovorila:

Svetli knezi! Jaz sem Muza.
Tako so stopali po vrsti, kakor je bila šega glo-
dišnih igravcev (komediantov) iste dobe, vsi pred vo-
livnega kneza in napovedovali, kaj bodo igrali.

Na to se je začela igra, ali kakor so v istim ča-
su rekli maškarada (Mummenschanz), in tudi gostova-
nje. Gosti so pa bolj pazili na jedi, kakor na igro, in
ni bilo dvomiti, da je bruseljski zbor bolje vedel, ktere
jedi so slastne, kakor razumel, kaka in kako se mora
predstavljati igra. Tako ni še niti knežji par zapazil,
da se je bila Muza, ki je še precej po kganji dišala,

zmočila, in da se je jej bila na enkrat beseda v grlu
zadušila, in da je, ker se je nad slabim svojim spo-
minom hudovala in jezila, preveč glasno, kakor se je
za olimpsko boginjo spodobilo, prav po nizozemeljsko
zaklela.

Sreča, da so prinesli ravno isti hip štirije po-
lovsko oblečeni možje na preveliki sreberni plošči,
celo divje svinje, krog ktere so pujski ležali. Okoli
svinje in pujskov je bil vrtič zložen iz mnogih salat.
Redkvice in špargeljni — po zimi lep dokaz nizoze-
meljske umetnosti v vrtnariji — so delali vrtiča graje.
Rogovi so trobili, ko so možje v dvorano stopili in
proti mizi korakali. Ko so lovci svoje breme na mizo
poločili, prerezal mu je eden z lovskim mečem trebuh,
iz kterega so se čreva v obliki mnogovrstnih klobas,
izvalila. Celo Apolon, Muza in drugi olimpski poslan-
ci so goltno z neumrjočimi nosovi urkali duh, ki je ta
vrtič po dvorani razpošiljal.

Kmalu ni bilo od svinje nič videti, nego ostanki.
Dva mornarja prineseta zdaj noter veliko sreberno

Zakaj „Dom.“ vse to šaro zopet na beli dan spravlja? Zakaj, v fem ko zabavljavce zavračamo, sami zabavljamo? Nič ne zabavljamo; omenili smo „objektivno“ to reči le zato, da bi potrdili, da „omne nimum veritum in vitium“, tor da je slab strelec, kder daloc dez tarco strelja. Da bi Svetoca izgovarjali ali zagovarjali? Rekli smo že v poslednjem listu (gl. sost. „Gorica“), da tega ne maramo, ker bi nam utegnil g. Sv. pisati: Bog me varuj nepoklicanih prijatlov; neprijatlov se bora že sam branil. — Zakaj se je pa „Dom.“ še le zdaj o tej stvari oglasila? zakaj ne že poprej? Zato, ker se vsak hip spominja domačega našega progovora: Pijanomu človeku ngano so še celo voz sena. Zdelo se je „Domovini“, da, kedar vse vpije in razseja, je nar pamotnejše — molčati. Da smo o naši Svetocjadi zdaj spregovorili, tirjal je naš ozir v protaklo petmesečno dobo, tirja namen, ki ga imamo, dokazati, namreč, da, ako dobro stisnemo in izčunemo vse, kar se je dosedaj pisalo o politiki naši po nekterih zvonce nosečih časnikih, druzoga ne izoodimo, nego: — *zabavjanje in zanikanje* *)

Naše šole.

Ne bom dokazoval na dolgo in široko za koliko smo Goriški zasotati gledé glavnih šol za sosednimi deželami; pogledajmo samo bližnjo latro, ki ima pri vsi siromadžini vendar trikrat toliko glavnih šol nego Goriško. Zadnji čas je todaj, da se osnovajo tudi tukaj nove glavne šole, katerih krvavo potrebujemo, posebno Slovenci. Slahorcu domprodeca premišljuje, kako bi se ustroglo v tej zadevi obdnim željam in vsestranskim potrebam. Dovolilo, da rečem tudi jez kakšno. —

Trdim z Vami (po 21. listu „Domovine“), da je treba združenih moči, ker mi Slovenci na Goriškem nemamo nobene občine, ki bi sama zainoča osnovati lastno glavno šolo pa jo dostojno vzdržavati. Več občin, okrajov ali dekanij spravljati v okrožje ene glavne šole ne velja —, to bi sicer začasno pomagalo, za bodočnost pa suorda oviralo nadaljni napredek. Komonaka glavna šola n. pr. bi malo ali nič ne pomagala prebivalcem Ajdovskega okraja, in, ako bise Ajdovci zavezali — iz ljubezni do napredka — doprinesati svoj del h komonaki glavni šoli, odpovedali bi se (Ajdovci) s tim za vselej lastne gl. šole. Takih napak nahajamo često pri napravljanju malih šol po farah. — V zgled naj služi samo batujška fara s črniško, ki imati skupaj eno šolo, v katero se sliaja otrok ne za enega, ne

*) Ta sostavek (kot vvod dalje razprave) je bil že v sred. za poskušnje natiskan in popravljen; na sv. Telo so prinesle „Novice“ spis „različne misli“ (o državnih stvareh). Prebravši ga, smo se čudili, kako ob istem času v mnogih glavah enake misli roje, kako brez dogovora isto stvar maogi h kraja premišljujejo. Nekteri stavki v različnih mislih se nam zde, kakor da bi nam bil nemarni pisatelj naš našet ukradel. — Res je, neka vprašanja plavajo po zraku, in človek se jih ne more ogniti. Dobro došlo „različne misli“! — po neklih ovinkih se v kratkum srečamo. Pia.

skledo. V njej je plavala v slastni vinski juhi velika knušijška ladija iz sladke pekarije. Kmala je imela ladija luknjo, ker jej je juba stene izprala. Topi, ki so bili na zadnjem koncu nastavljeni, so jeli s strelom silo naznanjati, potem se je razcepila, in zdaj je stotero sodčakov in trob kakor sladčine po morji plavalo.

S kozarcem v roki vzdigne se zdaj šupan. Nekoliko krat. pokašlja — v znamenja, da hoče nekaj reči. In res začne govoriti napitalco na zdravje spanjskemu dediču, solncu slave. Vitolsbahovske rodovine, akteró se je ravno dvignilo, in t. d. in ker se je v dolgem govoru samo dvakrat ustavil, zdel se je druzim bruseljskim svetovalcem izvrsten govornik.

Prijazno dvigne potem Maks Emanuel lepo obrušen kristalast kozarec, ki je bil z šlahtnim Burgundovecem napolnjen in trkne ob kozareček, kterega mu je lopa njegova soprnica nasproti dvignila. Steklo je zazvonelo . . . kneginja zavpije . . . črno vino se je zlilo po lepem belem oblačilu omadežvaje ga kakor kri. Kozarec, kterega je hotel knez na zdravje svoje

go obilno na 8 učitelje. Ali ne bi batujšem domača šola več koristila ko črniška? Ali ne bi otroci črniško fare, sami podučevani, uspešnejše napredovali? . . .

O potrebi gl. šole v Tominu molčim, ker je stvar vže dognana, da tukaj mora oživetí gl. šola; a Slovenci pričakujemo, da vlada z zdano pomočjo pristopi. . . .

Po sedanjih okoljčinah se pa še druge gl. šole potrebuje, in sicer: v Bovecu, v Kobarida, v Ajdovščini, v Komnu pa v Karminu in v Tržiči.

Bovec je nar večí trg na sl. Goriškem, ki šteje s predtržjem Dvorom čez 400 hiš, zraven so mu vložane še druge bližnje vasi; takó da je učencev obilno obilno za eno glavno šolo.

V kobarisko trivijalko hodi iz pet bližnjih vasi in iz Kobarida kakih 300 učencev in učenk; torej preobilno števílo za dva učitelja, vsaj še enega učitelja je živo potreba; — glavna šola s tremi učitelji bi bila na pravem mestu.

Med vsami kraji na Goriškem — izvzovši Gorico — stoji Ajdovščina v prvi vrsti gledé občine. — Tukaj bi pristvala mala rouška, pa začasno bi se pomagalo z glavno šolo s tremi učitelji.

Komon. — središče goriškega Kraja, zdihuje po prestrojenju trivijalko v glavno šolo, tim bolj, ker bi v to druge fare rado pošiljale učence iz svojih malih šol. —

Da nam ne bo pa kdo prigovarjal, da smo preveč sobični, radi spoznamo, da je sedanja trivijalka v Karminu in gl. šola s tremi učitelji v Tržiči premalo za sedanje čase.

Tako ne bi bilo treba nove slov. gl. šole v Gorici, a vsa dežela bi bila dostojno previdena z malimi šolami; strogle ne bi se emi narodnosti ali edemu kraja, tem več slehernemu deželanu, so ve posrednje ali neposrednje — celo občencem gl. šole iz goriške okolice bi oddaljens gl. šole n. p. v Tominu s tim koristile, da bi se v manjšem števílu v gl. šoli v Gorici uspešnejše učili. — Ker bi vse te šole koristile celí deželi pa slehernim sosčakam, je tudi pravično, da sele deželaka blagajna v pomoč k ustanovljenju omenjenih gl. šol. Sleherni glavni šoli v Bovecu, v Kobaridu, v Ajdovščini, v Komnu, v Karminu in v Tržiči naj bi plačevala dežela enega učitelja z letnim plačilom 500 gold., za druge učitelje bi pa skrbele dotične sosčake kakor do zdaj. Mislim, da 3000 gid: v ta blagi namen bi se našlo v deželni blagajni; nađejam se tudi, da vsak nepristranski deželni poslanec bo radovoljno glasoval za ta strošek, ki obeta celí deželi stoterem sad. Tudi nađjam se, da goriško mestno starostinstvo, ki je sednja leta mnogo potrosilo za realko, — bo s tem zadovoljnejšé, nego z napravljanjem nove slov. gl. šole.

Dekliške sl. glav. šole bi se mogle osnovati v Gorici in v Tominu, a po drugih večih krajih bi zadostila ena učiteljica samo za ročna dela. — Niži gimnazi v Tominu in nižja realka v Ajdovščini sta vže zdaj celó potrebna, — pa po okoljčinah se mi zdita še prezelena; dokler nemamo dovolj glav. šol, pustimo še take pravične želje. —

Vse gl. šole pa bi morale biti popolnoma narodne šole. — Še le v srednjih šolah naj bi se učenci začeli učiti nemškega jezika; — zato bi se morala spodnji gimnazii in spodnja realka v Gorici po narodnosti raz-

mu prvorojenemu izpiti, bil se je, ko sta bila trčila, na koso razbil. — Vsi gostje so bili osupajeni; maks Emanuel pa zagradi hitro zlat kozarec, ki je stal na mizi. Na enkrat mu je v roci zrasel, kakor da bi ga copernija na kviško gnala. *)

Tim bolj je reče knez, ter se sili biti vesel in poda kozarec pažu (stretaju), da bi ga napolnil. Potem ga je ispil do zadnje kapljice, ter so trobents pela in bobni bobneli.

Veselje pa je bilo izginito in ni se hotelo več vrniti. „Slabo znamenje,“ je šepetal marsikak svojemu sosedu v šho. Tudi knez je bil, kakor se je zdelo, veselje izgubil. Kmala se je pri mestnem zboru poslovil, in s kneginjo gostivno dvorano zapustil. Za njim so šli dvorniki.

(II. pogl. prv.)

*) Taki kozarci so bili majhini, so pa naglo porasli, če se je striti kater prstičnik.

deliti v vrtične (paralelno) razrede: V 4 ali 8 letih bi se učenci toliko nemškega jezika naučili, da bi se potem v zgornjem gimn. in zgor. realki skupaj podučevali. Skušnje učijo, da so učenci s hrvaških gimnazijev, v katerih se nemški jezik le kakor predmet predava, prestopivši na visoke šole toliko zmogni v nemščini, da korakajo z drugimi vrtiči. Tudi iz malih realk, naj si so hrvaške ali italijanske, napredujejo učenci dobro v nemških viših realkah. P.—skl.

Državni zbor.

Od srede do sabote unoga tedna je trajala v zbornici poslancev splošna, debata o finančnih postavah potle se je začela na drobna. — Predno povemo, kaj je zbornica o tej prevažni stvari sklenila; povejmo, krog česa se je dolga razprava vrtela. Finančni načrt, kakor ga je bila marca meseca vlada (minister Brestel) zbornici predložila, meri na to, da bi se za zalaganje primanjkljaja za tri leta preskrbelo, med tem si misli minister Brestel se bo že denarni stan zboljšal, po splošnem napredku v gospodarstvu in po preuredbi davkov. Glas se pa tako le: Za 3 leta vpeljimo davek od promotenja; za potrebo državnega dolga poskrbimo s povišanjem davka od odrezkov (kuponov) državnih obligacij, in sicer povisajmo ta davek za 10 od 100. Tudi s tim lahko kaj prihranimo, da na mestu toliko sort obligacij, katerih vsaka vrsta ima drugačno obrest, samo eno sorto obligacij z enakimi obresti naredimo (to je unifikacija ali zenačenje državnega dolga); slišen pa naj bi nihče ne bil k temu zenačenju. Posledajid, prodajmo nekaj državnih (cesarskih) imetkov (p. pr. gozdov, rudnikov itd.); kar dobimo za-nje denarja, boče za točko opravila. — Ta nasvet ali načrt je izročila zbornica poslancev svojemu za finančne zadeve že odločenemu odboru in ta zopet izred sebe izvoljenemu odseku. Dolgo časa je ta odsek ministrov predlog menal in mastil. Ko je bilo v odseku vse dobro prežvečeno, prišla je vsa reč z odsekovimi nasveti pred polni finančni odbor. Tu se je najpopred ovrгла ministrova misel, da naj bi se vzela za podlago vsemu posvetovanju triletna doba; tega odbor ni hotel. Potle ni hotel tudi o promozenjskem davku nič vedeti. Privolil je pa, da se nekteri državni imetki prodajo, pa ne vsi, kakor jih ministerstvo nasvetuje. Kar se pa tiče državnega dolga, ni se niti večina, niti manjšina odborova v ladi pridružila, marveč vsaka svoj poseben nasvet storila. — Večina (načelnik: Skene) hoče, naj bi se obresti od državnih obligacij kar naravnost za četrti del t. j. za 25% znižale, ob onem naj bi se po sili vse razne obligacije zenačile, tako da bi vse onako po 4 od sto obresti posle; splačavanje kapitala naj bi se ustavilo. Manjšina (načelnik: Banhans) se vjema z večino, kar zadeva posilno zenačenje obligacij; obresti zenačenega dolga pa noče stalno znižati, češ, da to je nepošteno, da je bankrot (faliranga); ampak hoče 20 odstotkov davka na obrest, ali, kakor se navadno reče, na kupon naložiti. Pavišek, kakor ga manjšina hoče, ni ko za 3 odstotka viši, ko vladin; (kajti po 7% se plačuje že zdaj, za 10% hoče vlada ta davek zvišati, to bi bilo 17%; manjšina sega samo za 3% više.) — Ozir na davke hoče večina odborova (Skeneovci), naj bi vlada kake občne nasvete zastran davkov predložila; manjšina pa hoče, da bi se že za to leto doklada naložila na zemljiščni davek in na davek od hišnih obrest; za v prihodnje pa naj se uredi in poviša pridobnina in dohodnina (to je, davek od prislužka in dohodkov) ter vpelje davek od čezpotrebnih reči (luksusni davek.) Za zalaganje primanjkljaja za v prihodnje pa naj se skrbi s tim, da se vsi direktni davki preuredijo; da se davek od sladkorja zviša, ter vpelje vrstni davek (to je, da se državljeni po premoženju ali dohodkih v vrste porazdele, in vsak naj bi plačaval davek svoje vrste.)

Tako so stale reči listi dan, ko so prišli finančni predlogi v polno zbornico.

Pe petdnevni, celih 6 sej trajajoči splošni debati, med katero se je zdelo kakor da bi nikdo prav ne vedel, česa bi se prijel — kajti ploskalo se je govornikom za bankrot, kakor govornikom zoper bankrot — prišlo je na zadnje 6 t. m. do določivnega glasovanja o glavni in naj važnejši zadevi. Večina ali Skene-tov predlog, ki je meril na goli bankrot, je padel; za njega so glasovali Poljaki, veliki posestniki moravski v sredi, in 7

Skene-tovih privržencev na levi; zoper njega vsi drugi levičarji, vsa druga sreda, in na desnici Tiroljci in mali Slovenci. — Proti koncu splošne razprave ko so Skene-ovci zapazili, da ne zmorejo, je sprožil nekdo izmed njih nasvet, naj bi se namesti zatrdnega znižanja obresti sprojelo 25 od sto kot „pavišek“ (v zmislju manjšinom), pa tudi to nasvet je padel, dasiravno se je bilo združilo s Skene-ovci nekoliko poslancev (med njimi tudi Slovenci in Tiroljci), ki so zoper prvi njegov nasvet (bankrot) glasovali. — Sprajet je s 113 zoper 46 glasov nasvet manjšin, s popravkom Lippmannovim glasečim se tako-le: Vse sedanjí državni dolg naj se zenači tako, da bodo samo ena sorta obligacij z enakimi obrestimi po 5 od sto. *) Na to obresti naj se naloži davek od 16 od sto; (ker pa pri zenačovanju dolga upniki, to je, tisti, ki imajo obligacije, državi v prid nekaj zgubé, znašal bodo ves davek od obligacijskih obrestí prav za prav 20 od sto). Ta davek pa se ne bo smel več povišati. Kar je večina zbornice poslancev v saboto potrdila, da se z malo besedami povedati tako le: 20odstotno obdačenje odrezka (kupon) združeno s spremembitvijo sedanjega državnega dolga v edinostni petodstotni dolg. Popravljeni manjšin nasvet je sprojelo tudi ministerstvo. Ta izid dobate lina ministerstvo za znamenje zaupanja; kajti, če bi jo bila zbornica za večino finančnega odbora potegnila, (t. j. za Skene tom), moralo bi bilo ministerstvo brk ko ne odstopiti.

V seji od 8. t. m. je odobrila zbornica nasvet manjšin zastran davka od promotenja: prestopila je namreč na davni red. — Sprojet je dalje predlog zastran paviška davčnin (take) od loterijskih dobitkov, t. j. 20 odstotkov za državno loterijo, 15 % pa od privatnih loterijskih listkov — Tisti dan je tudi potrdila nektore nasvete, da naj bi namreč vlada brk ko se mogeče kaj preložitú zastran davkov, s kterimi se ima pokriti primanjkljaj l. 1888, in potle tudi l. 1889; da naj napravi kak predlog zastran preuredbe davkov, zastran davka od sladkorja, in zastran vpeljanja novega porazrednega (klasovskega) davka. — 9. jun. je bil sprojet načrt postave, da se smejo prodati nekteri državni imetki; da sme vzeti ministerstvo na posede 25 milijonov gld. ter povračati jih s tim, kar skupi za imetke državne.

Vse pa, kar se je v finančnih zadevah sklenilo, ima le začasno veljavnost; zatrdno niso naše denarne reči še vredjene. Za tega del niso imele sodanje finančne debato tiato važnosti, kakor se je pričakovalo.

Ogled po svetu.

Avstrija.

Na Dunaji slavijo zdaj francoskega princa Napoleona, kateri je pretekli petek tje prišel; namenjen je skoz Pešt in Inkarčst v Carigrad; potuje pa incognito (t. j. kot privatnik). Ali ima potovanje njegovo kaka politiška namerjanja ali ne, nihče ne ve.

Narodni časniki češki že nekaj časa goreče govoré za spravo med nemško in češko narodnostjo na Českom, da bi obe zedinjeni lože pogodila se z vlado dunajsko o državno-pravni uravnavi Česke. Na Dunaji so neki tudi že sprevideli, da se je treba s Čehi sprizajziti in porazumeti na vsak način, kakor lani z Ogrí. Na določivnem mestu na Dunaji da se je že neki začelo pogajanje z nekterimi imenitnejšimi načelniki češkimi. Češki časniki stavijo poravnavi pogoje, po kterih bi imele dežele krone češke blizo enake pravice, kakor Ogersko. („Politik“ jemlje za podlago ustavo, ki je dal za kraljestvo češko cesar Ferdinand 8. aprila 1848.) Bog daj, da bi se državno-pravne razmere v Avstriji enkrat tako uravnale, da bi bila vsa ljudstva zadovoljna.

Na Ogerskom se nemadžjarski narodnosti, slovanška in rumunska, potogovaje se za svoje pravice krepko gibljete. Naj bo madžjarizem le še tako ošaben in novoščljiv, poprej ali pozneje ga potisnejo uni narodi, ki imajo v deželi večino, v njegov kot, da le se regnikolarna deputacija hrovaška Madžjarom preveč ne vda.

Po Českem, Moravskem, Sleškem, Ogerskem in

*) Izvzetih je 7 vrst obligacij; med njimi loterijska posejila.

druzih deželah ob južnih in zahodnih Alpah, so že 2 tedna grozno nevihte s točo. (Od tod hladno vreme, pri nas, ki je nastopilo te dni po izredni poprejšnji vročini; dežja pa je bilo zlasti po južnih goriških krajih še vse premalo).

Osnupilo in užalilo je vsacega Slovenca naznanilo, da „Slovenski Glasnik“ vsaj za 2. polovico tega leta neha izhajati, in to zaradi premlade materialne podpore. Ne gledé na živo potrebo lepoznanjskega slov. časnika sploh, obžalujemo posebej tudi to, da je — *Jančičev list*, kterega je ta osoda zadela. — Kaj je slovenski literaturi Jančič, to bomo še le čutili in ceniti vedeli, kadar „Glasnika“ njegovega več ne bo; kajti tq ni vse ono kakšen lepoznanjski list imamo, in kdo mu je vrednik.

Vsa slov. svet se čudi in togoti, da je moral obsojeni vrednik „Stov. Gospodarja“, dr. Prelog v Mariboru, plačati 2 gold. in 10 kr. za slovensko predstavo obsodbe. Po pravici prakaajo ljudje: Kaj bomo za to, da se naš jezik kakor mora po postavi biti — v uradnih rabi, še poseben tlavek plačavali?

Vnanje države.

Italija. V zbornici poslancev v Florenciji je sprožil posl. Cairoli navet, naj bi se smelo podalovati državljansko in političko pravico tudi Italijanom rojenim v tistih deželah italijanskih, ktere ne spadajo še h kraljestvu italijanskemu. Kdo ve, ali ne meri ta navet tudi na Italijansko krajo našega cesarstva?!

V Luksemburgu so bile te dni demonstracije v zamislu združouja s Francoskim. Kaj poreče Prus?

Dopisi.

Iz Solkana 4. junija x. — Ako si prišel, dragi bravec, pred poldrugim letom v našo prijazno vas, in opazoval, kako da se prosto ljudstvo narodnosti nič ne zaveda, da ob bregu Soče še vse spi: moraš pritrčiti, da je zdaj, odkar imamo Čitalnico, vse veliko boljše. Izginilo se Italijansko pesmi, ki so jih prej fantje peli; pred občinsko pisarnico si zagledal poleg uradnih spisov: „Avviso“, „Notificazione“, „Kundmachung“ itd. tudi že poprej kako slovensko „Oznanilo“; ali, odkar je izvoljen za župana znani korenjak g. M. Doljak *), se je vse na bolje predrugačilo. Uradu je se zdaj vse po slovenski; „županijska pisarnica“ ima čisto slovenski značaj. Posadila se je po tem takem slovenščina na svoj častni sedež, kjer je prej nam na škodo le ptujka italijanščina v čisto slovenskom Solkanu gospodovala.

Omeniti še moram, da se je volil v skupščini 24. maja nov čitalnični odbor pod predsedništvom našega g. župana. Zvečer je bila „beseda“ pod milim nebom v g. M. — čevem vrtu. Posebno se je dopadala med drugimi pesem „Husitska“, in pa ena kompozicija nadelpolnega rodoljuba A. Lebana, kteri se je moral na splošno zahtovanje poslušalcev na odru pokazati. Razun mnogo rodoljubov iz Gorice, prišlo je bilo tudi lepo število Kanalcov, da so se zahvalili za bratovsko sočutje, ktero so nedavno pokazali Solkanci do njih mlade Čitalnice.

Iz Komna 10. jun. — Naša čitalnica napravi 21 junija ob 7^{1/2} u. zvečer veliko besedo, h kateri vse domoljube uljudno vabi Odbor

Domači novičar.

(Slovenski napisi.) C. k. finančno vodstvo je dalo napraviti po colnih cestah nove napisne table. Napisi pri pokopališču v Solkanu, na mostu v Tominu, pri cesti na Staroselo zunaj Kobarida, na razpotji, kjer se obrne cesta iz Gorjanskega v Devin, v Jamljah in pri Doberdobi bodo na eni strani slovenski. Zakaj ne tudi pri Karminu, koder veliko Slovencev hodi? — (Našim županstvom bi imeli biti ti napisi v zgled, da bi dala tudi ona povsod, kjer jih je kaj treba, pa pravilno slovenske napise narediti, posebej na konceh vasi, kjer je zapisano ime vasi in okruja. Greza stresse človeka, ko

*) Izvoljen letos po smrti g. župana pl. Bartolomei-a, kteri je bil slovenski reči tudi prijazen. Tujščina so je vivala po družih vplivih, ne po njegovem. Vr.

potovaje skoz nektare občine ali samo v tujem jeziku ali strahno spušene slovenske napisne bare. To mora drugače biti, če no, bo začela „Domovina“ nemarneže kleniti.)

(Voda v Gorici.) Komisija, kteri je mestno starišinstvo uni dan naročilo, naj stori, česar treba, in kaj nasvetuje zastran vode, je te dni v Kronberku studencov iskala ter jih tudi nekaj našla; ali, stroški za speljanje novih studencov v sedanji kromberški vodovod, bi bili preveliki. Nasvetovati misli menda torej komisija, naj bi se sprejel lanski načrt g. Živje-ov, po kterem bi se imela speljati voda iz Soče od g. Linassi-jevega malna v Solkanu; vodovod bi bil tako narejen, kakor g. Ritterjev iz Štračic. Sprožila se je bila neki tudi misel, da bi se napravil poseben jez čez Sočo bliže mesta, da ne bi bilo treba tako dolzega vodotoka; ali, kar bi se na daljavi prihranilo, toliko in še več bi bilo treba izdati za novi jez. — Dajal bo pa solkanški vodovod lahko 20,000 veder (šmerjov) vode v 24 urah; novi kromberški studenci ne bi dajali ko kakih 4000 veder.

(Nova maša.) Na kvaterno saboto 6. t. m. je bil katohol na mestni gl. šoli, č. gosp. Andr. Jordan, za mašnika posvečen in je naslednjo nedeljo (prav. Trojico) v slemeniščni kapeli novo mašo pol.

(H. Blondeau-u) je bilo vreme tudi pretoklo nedeljo ugodno. Vpričo obilno množico se je spustil v znak in na sami poprečni palici (trapezu) in nekih vrvih prosto viseč, naj čudnejše razvoje delal. Okrožil je vse mesto od severo-izhoda do južo-izhoda ter padel na stroho ženske bolnišnice, pri milosrčnicah.

(Processija na sv. Tolo v Gorici) ni šla iz cerkve, ker ni bilo vreme zanealjivo.

(Za Biljansko farno) je razpisan konkurs do 16. julija t. l. — Za administratorja je imenovan ondanjši koop. g. Jož. Bajic.

Opomin županstvom.

Vedkrat je našel vrednik „Domovinim“ v tiskarnici po naključju na kako v natis poslano županstveno blanketo n. p. vabilne liste, polbožnice itd. Ti blanketi so navadno vsi polni pogroškoy, tako da, kdor ne ve, kaj hoče županstvo reči, dotičnega lista ne razume. Da se med našimi ljudmi čista, pravilna uradna pisava vdomači in vkorenini; da bodo ljudje tako dopise umeli in jih rajše imeli, ko italijansko ali nemško, treba jih do plčice natanko sestaviti, pa v duhu slovenskega jezika, a ne od besede do besede po nemških ali italijanskih kopitih. Če ima torej ktero županstvo kaj takega v natis poslati, prošimo naj tiskarnici naroči, da to kakemu zvedencu poprej pokaže. Vrednik „Dom.“ bo tudi rad — se ve, da brezplačno — popravljal take reči, ki so važne za narodni naš napredek.

Umrlj v Gorici

od 19. maja do 9. junija t. m.

- 19. Anton Siatgoi, 50 l., kmet, se hiba pri prca; 20. Ana Kmetlič, 60 l., dokla, za vodenico; 21. Vincenc Bettiggi, 69 l., dišvar, za starostje; 22. Marija Homagnin, 64 l., kmetica, za starostjo; 23. Stefan Gorgič, 84 l., dšinar, za starostje; Anton Planinšček, 2 l., čevljar, za žovam; Jakob Madas, 5 m., perica otrok, za božjate; 24. Katarina Bonas, 52 l., topicija sopruga, za spehkr; 25. Jožef Vek, 22 l., opravilnik, za tuberkulami; 4. Joan Simonč, 6 l., konjarska sin, za bol v glju; Alojzi Beltram, 19 d. pogrebca otrok, za božjate; 5. Marija Trampus, 42 l., perica za srčno boleznijo; 6. Joan David Šebančič, 88 l., posestnik, za starostjo; Jožef Špek, 15 d. c. l. vaj. nedolžnik otrok, za božj; 7. Terezija Velikova, 56 l., kmetica, za obolel; 8. Anton Skolobid, 39 l., tkalec, za plućnico; 9. Ana Gregorič, 40 l., mazarja hči, za nervno bol.; Joan Nanič, 75 l., jetošničar, za hibo pri srcu.

Loterijske številke. V Trstu 10. t. m. 45, 34, 22 49 90. — na Dunaji 3. t. m. 55, 27, 23, 71, 39.

Borsni kurs 10. t. m. Metall. 58; — narodno posojilo 64:10; London 116:05; adžjo srebra 113:75; čekini 5:53 1/2.

Lastnica. Nepodpisanege dopisa iz sv. Kr. na Vip. od 6. t. m. se moremo priobčiti. — G. I. L. Bostvika „od Soče“ (8. Jun.) se moremo sprejeti, ker obravnuje preveč osebne in lokalne reči. — O. T. B. v A. Prepozno došlo za ta list (staviljo včeršnjega pisanika); prihodnjie natisnemo vse.